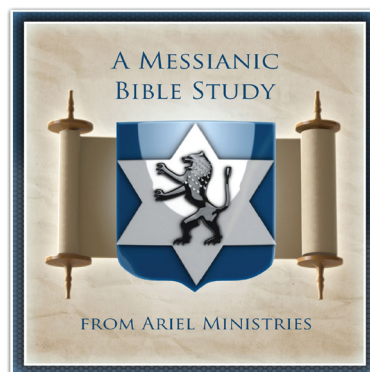

תורת המלאכים (אנגלולוגיה) הדוקטרינה על "המלאכים בחירי-יה"

מאת ד"ר ארנולד פרוכטנבאום

תורת המלאכים (אנגלולוגיה)

מאת ד"ר ארנולד פרוכטנבאום

ANGELOLOGY: THE DOCTRINE OF THE ELECT ANGELS

By Dr. Arnold G. Fruchtenbaum

תוכן העניינים

4	הקדמה
5	I. קיומם של מלאכים
5	II. שמות ותארים של המלאכים
6	III. בריאת המלאכים
6	א. עובדת בריאתם
6	ב. מועד בריאתם
7	ג. יכולתם לבחור בין אפשרויות מנוגדות
7	ד. מעמדם
7	IV. מספר המלאכים
7	V. מעונם, תחומי פעילותם ומראם של המלאכים
7	א. מקום משכנם של המלאכים
7	ב. תחומי פעילותם
8	ג. מראם של המלאכים
8	1. הם נראים לעין
8	2. צורתם
8	3. התגובה למראה מלאכים
8	VI. אישיותם של המלאכים
8	א. יכולת חשיבה, הבנה והבעה (אינטלקט)
8	ב. רגשות
8	ג. רצון
9	VII. טבעם של המלאכים
9	א. בריאת המלאכים
9	ב. גופם של המלאכים
9	ג. רבבות המלאכים
9	ד. תכונותיהם של המלאכים

9	1. קדושתם
9	2. כוחם
10	3. הם אלמותיים
10	4. אסור להשתחוות להם

VIII. הסדר שבו מאורגנים המלאכים

10	א. מונחים שמעידים על מידת הסדר והארגון של המלאכים
10	ב. סדר המעמדות של הישויות השמימיות
10	1. מלאכים
11	2. שרפים
13	3. כרובים

IX. מעשיהם של המלאכים

14	א. בקשר לאלוהים
14	ב. מביאים לבני האדם התגלות מאלוהים
14	ג. בחיי המשיח
14	1. בלידת המשיח
14	2. במהלך תקופת פעילותו של המשיח עלי אדמות
15	3. בתקומת המשיח מן המתים
15	4. בעליית המשיח למרום
15	5. בשיבת המשיח
15	ד. הפעילות של המלאכים בקרב עמי העולם
15	ה. פעילות המלאכים בקרב האנשים הלא-מאמינים
15	1. מלאכים מודיעים על המשפט הקרב ובא
15	2. מלאכים מוציאים לפועל עונש
15	3. מלאכים ישמשו כקוצרים
15	ו. מעשי המלאכים בקשר למאמינים
15	1. ישועת המאמינים
16	2. שמירה על המאמינים
16	3. ביטחון המאמינים
16	4. הדרכת המאמינים
16	5. תפילות המאמינים
16	6. עידוד
16	7. מות המאמינים
16	8. המלאכים צופים במתרחש
17	9. שומרים על הקהילות המקומיות
17	10. שמירה על הגישה הנכונה של המאמינים כלפי המלאכים
17	ז. תפקיד המלאכים בעתיד
17	1. בצרה הגדולה
17	2. כאשר המשיח יחזור
17	3. במלכות המשיח
17	4. בנצח

X. ייעודם של המלאכים

18	
----	--

**”לְבַשׁוּ אֶת מְלֹוא נֶשֶׁק הָאֱלֹהִים לְמַעַן תּוּכְלוּ לְעַמֵּד נֶגֶד נִכְלֵי הַשָּׁטָן;
כִּי לֹא עִם בָּשָׂר וָדָם מִלְחָמָה לָנוּ, אֲלָא עִם רְשָׁיוֹת וּשְׂרָרוֹת, עִם מוֹשְׁלֵי
חַשְׁכַּת הָעוֹלָם הַזֶּה, עִם כְּחוֹת רוּחָנִיִּים רָעִים בְּשָׂמַיִם”.**

אפסים ו 11-12

הקדמה

יעור זה דן במה שכתבי הקודש מלמדים על המלאכים הטובים – המלאכים שלא סרחו ולא מרדו באלוהים. המונח התיאולוגי לתחום זה הוא אנגלולוגיה (Angelology) או הדוקטרינה על המלאכים (תורת המלאכים). הדיון השיטתי התיאולוגי בנושא זה נחלק לשלושה חלקים: הדוקטרינה על המלאכים בחירי-יה, כלומר המלאכים שלא חטאו (Angelology); הדוקטרינה על השטן (Satanology); והדוקטרינה על המלאכים שמרדו (Demonology). בשיעור זה נתמקד בדוקטרינה הראשונה בלבד.

קיימות כמה השקפות שגויות בנוגע למלאכים. לדוגמה, היו מי שלימדו שהמלאכים הם רק מעין התגלות זוהרת ארעית או קבועה שמואצלת מאלוהים ("אמנציה"). אחרים מלמדים שמלאכים הם בני אדם שהתפארו בכבוד שמימי, כלומר, שכאשר מאמין משיחי מת ועולה לשמים, הוא הופך למלאך. בין הלא-מאמינים רווחת הדעה שהמלאכים אינם קיימים. ויש ביניהם מי שסבורים שישוע הזכיר מלאכים רק כדי להתאים את עצמו לדרך החשיבה שרווחה בימיו, אבל שהוא עצמו ידע שהם אינם קיימים.

המלאכים שלא סרחו נקראים בכתובים "הַמְּלָאכִים הַבְּחִירִים" (תרגום דליטש: "הַמְּלָאכִים בְּחִירֵי־יְהוָה"). הראשונה לטימותיאוס ה' 21), כלומר מי שנבחרו שלא להיכשל בחטא וקדושתם זכתה לאישור ולתוקף נצחי. לאחר שאלוהים ברא את אדם וחווה הוא העמיד אותם במבחן בגן עדן כדי לבדוק אם יצייתו או ימרו את פיו. בדומה לכך, לאחר שאלוהים ברא את המלאכים הוא העמיד אותם במבחן כדי לבדוק אם יצייתו או ימרו את פיו. שלישי מן המלאכים בחרו להמרות את פיו והלכו בעקבות השטן שמרד באלוהים ונפל מהשמים, והם הפכו להיות מה שמכונה שדים או רוחות טמאות. אבל שני שלישי מהמלאכים בחרו שלא ללכת בעקבות השטן, וקדושתם זכתה לאישור ולתוקף נצחי – כלומר, תקופת המבחן חלפה והם אינם מסוגלים יותר להיכשל בחטא. כאשר המאמינים יקבלו בעת תקומת המתים את הגוף החדש שלא יתכלה לעולם, גם הם יקבלו אישור ותוקף לקדושתם ובהיותם חיים בגוף התקומה גם הם לא יהיו מסוגלים יותר לחטא. קדושתו של אלוהים עצמו הייתה מאז ומתמיד תקפה ומאושרת; הוא אינו מסוגל לחטא. אם כן המלאכים שלא התמרדו ולא חטאו אינם מסוגלים יותר לחטא, והם נקראים "הַמְּלָאכִים הַבְּחִירִים" או "הַמְּלָאכִים בְּחִירֵי־יְהוָה".

התואר השני שנקשר למלאכים שלא סרחו הוא "המלאכים הקדושים", שמעמיד אותם בניגוד למלאכים המורדים שהם רשעים וטמאים (מרקוס ח 38; לוקס ט 26).

א. קיומם של מלאכים

האם כתבי הקודש מלמדים שהמלאכים קיימים?

מלאכים נזכרים בכתובים ב-33 מתוך 66 הספרים שכלולים בכתבי הקודש.

בתנ"ך נזכרים מלאכים יותר מ-100 פעמים ב-18 ספרים: בראשית, שמות, במדבר, שופטים, שמואל א ו-ב, מלכים א ו-ב, דברי הימים א ו-ב, איוב, תהילים, קהלת, ישעיהו, יחזקאל, דניאל, הושע וזכריה. בתנ"ך המלאכים אינם נזכרים רק בספרות האפוקליפטית אלא גם בספרים נבואיים והיסטוריים ובשירה.

בברית החדשה נזכרים מלאכים יותר מ-160 פעמים ב-15 ספרים: מרקוס, לוקס, יוחנן, מעשי השליחים, רומים, האיגרת השנייה לקורינתים, גלטים, קולוסים, השנייה לתסלוניקים, הראשונה לטימותיאוס, האיגרות הראשונה והשנייה של פטרוס, יהודה וספר ההתגלות. גם בברית החדשה מופיעים אזכורי המלאכים בכל סוגי הספרות.

כתבי הקודש מלמדים בבירור שהמלאכים קיימים, וזאת החל מספר בראשית ועד לספר האחרון בכתובים, ספר ההתגלות. המלאכים אינם מוזכרים רק בספרים הקדומים ביותר אלא גם בספרים מאוחרים יותר. אזכוריהם פזורים לכל אורך הכתובים. במילים אחרות, אזכורם אינו מיוחד מחבר אחד בלבד, או רק מחברים שנגלו להם חזיונות.

ישוע עצמו לימד בבירור על קיומם של מלאכים והתייחס אליהם בכל אחד מספרי הבשורות (מתי יג 39, 41, 49; מרקוס יב 25; לוקס יב 8-9; יוחנן א 51). אם כן, איך יכולים המאמינים לפרש זאת? קיימות חמש אפשרויות.

הראשונה: שישוע הותעה. אף שמלאכים אינם קיימים באמת, הוא לימד על קיומם והאמין בקיומם. משמעות הדבר היא, כמובן, שהוא הותעה. יש אנשים שזוהי דעתם.

השנייה: שישוע הוליך שולל. ישוע עצמו לא האמין במלאכים וידע שהם לא קיימים; מכאן שהוא פשוט הטעה את הקהל. יש אנשים שמלמדים דעה זו.

שלישית: שישוע פשוט התאים את עצמו לדעה הרווחת. הוא ידע שהמלאכים אינם קיימים, ולא ניסה להוליך שולל את שומעיו, אלא פשוט התאים את משנתו לאמונה הרווחת בימיו ונעזר בעולם המושגים שלהם כדי שהמונים יבינו את האמתות העיקריות שהוא הציג בפניהם. אולי זה נשמע מעט טוב יותר מלומר שהוא הוליך שולל את שומעיו בכוונה תחילה, אבל למעשה זה היינו הך. זהו רק ניסיון לטעון את אותה טענה תוך שימוש בלשון נקייה יותר.

הרביעית: שישוע לא הזכיר את קיומם של מלאכים ולא לימד על קיומם. מחברי הבשורות הם ששמו מילים אלה בפיו. לפיכך, מי שהוליך שולל לא היה ישוע אלא מחברי הבשורות. אבל אם אי אפשר לסמוך על מהימנותן של הבשורות כשהן מצטטות את דברי ישוע על מלאכים, איך ניתן לסמוך עליהן כשהן מצטטות אותו בהקשר לכל עניין אחר?

האפשרות התקפה היחידה היא האפשרות החמישית: שישוע האמין בקיומם של מלאכים ולימד על קיומם מפני שהם אכן קיימים.

א. שמות ותארים של המלאכים

כתבי הקודש מכנים את הישיות השמימיות האלה בכמה שמות.

השם הנפוץ ביותר הוא "מלאך". משמעותה הראשונית של המילה בעברית המקראית וגם ביוונית היא "שליח, ציר" ומשתמשים בה כדי לתאר שליחים אנושיים ("וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים לְפָנָיו אֶל עֶשָׂו אָחִיו", בראשית לב 4) ושליחים שמימיים ("וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מְלָאכֵי אֱלֹהִים", פסוק 2). כשמדובר בשליח שמימי, שליח של אלוהים, הכוונה למלאך. שם זה מדגיש את תפקידו של המלאך כמשרת בשליחות שמימית.

"מלאך" הוא המונח הכללי שמשמש לכל הישיות השמימיות. משתמשים בו הן לישיות שמימיות מדרגה נמוכה יותר והן לאלו רמות המעלה, אבל בדרך כלל המילה "מלאך" מתייחסת לישיות השמימיות מהמעמד הנמוך יותר. המלאכים הם משרתים (עברים א 7: "וְעַל הַמְּלָאכִים הוּא אוֹמֵר, 'עֲשֵׂה מְלָאכָיו רִחוּת, מְשַׁרְתָּיו אֵשׁ לְהַטִּי").

שם שני למלאכים הוא "בְּנֵי הָאֱלֹהִים" שמופיע במובן זה רק בתנ"ך. הוא מופיע תמיד ברבים ומתייחס תמיד למלאכים (בראשית ו 2, 4; איוב א 6; ב 1; לח 7).

שם שלישי הוא "בְּנֵי אֱלִים". שם זה דומה ל"בְּנֵי הָאֱלֹהִים" ומצביע על כוחו ("איילות") של אלוהים (תהילים כט 1; פט 6).

שם רביעי הוא "קְדָשִׁים" ("קדישין" בארמית), שמדגיש שהם טהורים מחטא, בניגוד למלאכים שמרדו ונפלו מהשמים והפכו לשדים (תהילים פט 6, 8; דניאל ד 10, 14 (בארמית); ח 13).

שם חמישי הוא "עֵיר / עֵירִין" בארמית (דניאל ד 10, 14) שלפי אחד מפיירושיו, עשוי להדגיש את תפקיד המלאכים כצופים ערניים שמסקיפים כדי לראות אם רצון האלוהים נעשה וכדי לוודא שאכן ייעשה. "עֵיר וְקְדִישׁ" (ד 10) מתורגם בדרך כלל ל"מלאך קדוש". פרשנים קדומים פירשו שמקור השם "עיר" הוא משורש "עור", כלומר שהמלאכים ערים שכן "אין שינה למעלה, אלא מה? אל ינום שומרך" (מדרש תהילים למזמור קכא 3).

שם שישי הוא "שְׁמָרִים". הם לא רק ערים וצופים כדי לראות אם רצון אלוהים נעשה, אלא הם גם משגיחים ושומרים (ישעיהו סב 6: "עַל חוֹמֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַם הַפְּקֻדָּתִי שְׁמָרִים כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה תִּמְדִּד, לֹא יִחְשׂוּ").

השם השביעי הוא "רוחות", שכן מלאכים הם יצורים שמימיים רוחניים (עברים א 14: "הָאֵין כָּלֵם רוּחוֹת שָׂרֵת, שְׁלוֹחִים לְשָׂרוֹת לְמַעַן הַעֲתִידִים לְרִשֵׁת יִשׁוּעָה?").

השם השמיני הוא "כּוֹכְבִים". בכל מקום שבו המילה "כוכב" משמשת באופן סמלי, מלבד במדבר כד 17, היא תמיד מסמלת מלאך (איוב לח 7; התגלות א 20; ט 1; יב 4).

השם התשיעי הוא "מְשָׂרְתָיו". המלאכים הם משרתיו של אלוהים, עושי רצונו (תהילים קג 21; קד 4; עברים א 7).

שם עשירי למלאכים הוא "צְבָא הַשָּׁמַיִם", "צְבָאוֹ". זהו צבאו השמימי של אלוהים. אלוהים נקרא תכופות "יהוה אלהי צבאות" או "אדוני צבאות" שכן הוא אדונו של צבא מלאכים זה (מלכים א כב 19; תהילים קג 20-21; קמח 2).

השם האחד עשר הוא "רֶכֶב אֵשׁ / רֶכֶב אֱלֹהִים / מְרַכְבָּה", שמדגיש את המהירות שבה הם עושים את רצון אדוני (מלכים ב ו 16-17; תהילים סח 18; זכריה ו 1-8).

השם השנים עשר הוא "אלוהים". למילה "אלהים" יש כמה משמעויות בתנ"ך: משתמשים בה כשמדובר באלוהי האמת האחד; היא משמשת לפעמים כהתייחסות לאלוהי שווא; וגם ככינוי למלאכים מפני שהם נציגי האלוהים וניתנה להם סמכות מאלוהים לדבר בשמו. מאחר שהם מדברים בסמכותיות בשם אלוהים, מכנים אותם "אלוהים". ניתן לראות זאת כשמשווים את תהילים ח 5-6 עם האיגרת אל העברים ב 5-7.

III. בריאת המלאכים

נזכיר ארבעה דברים בקשר לבריאת המלאכים.

א. עובדת בריאתם

קולוסים א 16 ("כִּי בּוֹ נִבְרָא כָּל אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ, מֵה שֶׁנִּרְאָה וּמֵה שֶׁבְּלֹתִי נִרְאָה, גַּם כִּפְסֹאוֹת וְרִשְׁיוֹת וְגַם מְמֻשָּׁלוֹת וְשִׁלְטוֹנוֹת. הַכֹּל נִבְרָא בְּאִמְצָעוֹתָיו וּלְמַעַנּוֹ") מלמד שהמלאכים נבראו. ניתן לגלות מפסוק זה שלושה דברים. ראשית, כל המלאכים נבראו בו-זמנית. אלוהים לא ברא חלק מהמלאכים בנקודת זמן אחת ועוד מלאכים בנקודת זמן אחרת. לפיכך, מספר המלאכים אינו מתרבה שכן אלוהים אינו ממשיך לברוא מלאכים חדשים. ושלישית, מספרם גם לא פוחת. המלאכים, משנבראו, קיימים לעד. אי אפשר להשמיד אותם.

ב. מועד בריאתם

לפי איוב לח 4-7 המלאכים כבר היו קיימים כשאלוהים ברא "אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ" בבראשית א 1. אם כן המלאכים נבראו לפני בריאת היקום החומרי. לא ידוע בכמה זמן מקדימה בריאתם את בריאת היקום ולפיכך הם קודמים גם לאדם בפרק זמן שאינו ידוע. לא ידוע כמה זמן לפני בראשית א 1 הם נבראו אלא רק ידוע שהם אכן נבראו.

ג. יכולתם לבחור בין אפשרויות מנוגדות

המלאכים נבראו קדושים, עם היכולת לבחור בין אפשרויות מנוגדות (מרקוס ח 38; יהודה 6: "את המלאכים, אֲשֶׁר לֹא שָׁמְרוּ אֶת מַעְמָדֵם הָרֶם כִּי אִם עָזְבוּ אֶת מְעוֹנָם, שְׁמַר בְּכַבְלֵי עוֹלָם..."). כלומר, הייתה להם יכולת לבחור בניגוד לטבעם, בחירה שאינה קדושה, וזאת עשו בסופו של דבר שלישי מהם והפכו להיות שדים. קדושתם של שני השלישי הנותרים קיבלה אישור ותוקף נצחי ולכן אינם יכולים עוד לבחור לחטוא – ניטל מהם הכוח לבחור באפשרות המנוגדת.

ד. מעמדם

ראשית, הם נחותים בהשוואה למשיח באלוהותו (אל העברים א 4 – ב 3) והם נחותים גם בהשוואה למשיח באנושיותו (ב 5-8). מעמדם נחות מזה של האדון ישוע המשיח, האדם-האלוהים, דבר האלוהים שלבש בשר. שנית, הם ישויות שמעמדן נעלה יותר מהאדם (תהילים ח 5-6; הכוונה פה במילה "אלוהים" היא מלאכים; אל העברים ב 5-7; איגרת פטרוס השנייה ב 11).

IV. מספר המלאכים

כמה מלאכים קיימים? פסוקים שונים מספקים רמזים לגבי מספרם של המלאכים. דברים לג 2 מזכיר רבבות מלאכים; במלכים ב ו 17 מתואר "וְהָיָה הָהָר מְלֵא סוּסִים וְרָכָב אֲשֶׁר" (כלומר, מלאכים); בתהילים סח 18 מדובר על "רָכָב אֱלֹהִים, רַבְתִּים אֱלֹפֵי שָׁנָאן" (כלומר, עשרים אלף מלאכים ועוד "שנאן" = כפולות של אלפים); בדניאל ז 10 נזכרים אלף אלפים וריבוא רבבות; במתי כו 53 מוזכרים שנים עשר ליגיונות מלאכים (ליגיון מנה 3,000 עד 6,000 איש); בלוקס ב 13 מדובר על המון צבא השמים; בהתגלות ה 11: "רַבְבוֹת רַבְבוֹת וְאֱלֹפֵי אֱלֹפִים".

התשובה הטובה ביותר לשאלה כמה מלאכים קיימים היא זו הניתנת באל העברים יב 22: "רַבְבוֹת הַמְּלֹאכִים". המילה היוונית המופיעה כאן משמעה עשרות אלפים או המונים, מספר גדול מאוד עד שאי אפשר למנותו. כתבי הקודש מציינים שהמלאכים שומרים על בני האדם, מכאן שתמיד יש מלאכים לפחות כמספר בני האדם שעל פני כדור הארץ. משמעות הדבר גם עשויה להיות שיש מלאכים כמספר כל בני האדם שהיו ויהיו קיימים אי פעם.

V. מעונם, תחומי פעילותם ומראם של המלאכים

א. מקום משכנם של המלאכים

היכן שוכנים המלאכים? הפסוקים הבאים מלמדים שהם דרים בשמים: "...הַמְּלֹאכִים שְׁלָהֶם בְּשָׁמַיִם רוֹאִים תָּמִיד אֶת פְּנֵי אֲבֵי שְׁבַשְׁמַיִם" (מתי יח 10); "מְלֹאכֵי הַשָּׁמַיִם" (מתי כד 36); "מְלֹאכִים בְּשָׁמַיִם" (מרקוס יב 25, יג 32); "מְלֹאכֵי מִן הַשָּׁמַיִם" (לוקס כב 43; גלטים א 8); "כִּפְאֲשֶׁר יִתְגַּלֶּה הָאָדוֹן יִשׁוּעַ מִן הַשָּׁמַיִם עִם מְלֹאכֵי עֲדוֹ" (השנייה לתסלוניקים א 7); וביהודה 6 מדובר על כך שהמלאכים "עָזְבוּ אֶת מְעוֹנָם", שהיה השמים. לכל אורך הכתובים הם נקראים "צְבָא הַשָּׁמַיִם". ברור שמעונם של המלאכים הוא בשמים.

ב. תחומי פעילותם

הם שוכנים בשמים אך פועלים גם בשני תחומים אחרים.

האחד הוא "בְּמְרוֹמַיִם" (אפסים ג 10). המרומים האלו הם מה שבדרך כלל מכונה החלל החיצון או הרקיע השני. התחום השני שבו הם פועלים הוא הארץ. המלאכים הם שליחי האל שתפקידם להוציא לפועל את רצונו עלי אדמות, לפיכך הם ממלאים תפקידים מיוחדים עלי אדמות. נציין כמה דוגמאות לשלטון המיוחד הזה שלהם על הארץ: בהתגלות ח 1-2 מוזכרים "שְׁבַעַת הַמְּלֹאכִים הַעוֹמְדִים לְפָנַי הָאֱלֹהִים" בשמים. כאשר הם יתקעו בשופר יתרחשו אירועים גדולים בארץ. בהתגלות יד 18 מדובר על המלאך שיש לו שלטון על האש. בפרק טז 5 מדובר על המלאך שיש לו שלטון על המים ("מְלֹאכֵי הַמַּיִם").

פסוקים אלה מראים שהתחום השני שהמלאכים פועלים בו הוא הארץ. המלאכים ממלאים תפקידים מסוימים במעונם שבשמים, ברקיע השלישי, אך תחום הפעולה שלהם אינו מוגבל לשמים בלבד. הם פועלים גם בתחומי החלל החיצון וגם על כדור הארץ.

ג. מראם של המלאכים

כתבי הקודש מתעדים הופעות של מלאכים לפני בני אדם. נציין שלושה דברים בנוגע למראם.

1. הם נראים לעין

מלאכים נגלו לפני בני אדם בשלוש דרכים עיקריות. לפעמים הם הופיעו בחלום. יעקב ראה בחלום "וַהֲנֵה סֹלֶם מִצֵּב אַרְצָה, וְרָאִשׁוּ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה; וַהֲנֵה מַלְאָכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וְיִרְדִּים בוֹ" (בראשית כח 12). אנשים מסוימים, כמו למשל דניאל, זכריה ויוחנן השליח בספר ההתגלות, ראו מלאכים בחזונות שנגלו להם. דרך שלישית נפוצה יותר שבה הפכו מלאכים לנראים לעין הייתה כשהם פשוט הופיעו פתאום, כמו המלאכים שהופיעו בקברו של ישוע.

2. צורתם

המלאכים תמיד הופיעו כאנשים צעירים (בראשית יח 2-1, 16, 22; יט 1-22; מרקוס טז 5; לוקס כד 4; מעשי השליחים א 10-11). בשום מקום בכתבי הקודש לא הופיעו מלאכים בצורת נשים, ילדים (כמו קופידון) או קשישים.

3. התגובה למראה מלאכים

הופעתם של מלאכים גרמה בעיקר לתגובות של פחד ובהלה (דניאל י 4-9; מתי כח 2-6; לוקס א 11-22, 30-26; ב 9).

VI. אישיותם של המלאכים

יש מי שמלמדים שמלאכים אינם ישויות ממשיות בעלות אישיות אלא רק התגלויות זוהרות קלושות שנאצלו מאלוהים, מעין כוחות או קרינת אנרגיה. אבל, שלוש התכונות העיקריות שמאפיינות אישיות הן יכולת חשיבה (אינטלקט), רגשות ורצון. מי או מה שיש לו אינטלקט, רגשות ורצון – שלושתם גם יחד – הוא בעל אישיות. בני האדם הם בעלי אישיות שכן יש להם את כל שלוש התכונות הללו. אם אפשר להראות שהמלאכים הם בעלי שלוש התכונות האלו, זה יוכיח שהם ישויות רוחניות ממשיות בעלות אישיות.

א. יכולת חשיבה, הבנה והבעה (אינטלקט)

המלאכים הם בעלי יכולת חשיבה, הבנה והבעה (אינטלקט). שמואל ב יד 20 מתייחס ל"חִכְמַת מְלֶאךָ הָאֱלֹהִים" ואין ספק שמי שהוא חכם הוא בעל אינטלקט. לפי מזמור קמח 2 המלאכים מסוגלים להלל, מאפיין נוסף שמצריך אינטלקט. למלאכים יש יכולת לדעת דברים (מתי כד 36) וגם לשם כך נחוץ אינטלקט. לפי מתי כח 5 ביכולתם לקיים תקשורת, לדבר, ולשם כך נחוץ אינטלקט. לפי אפסוס ג 10, הרשויות והממשלות שבשמים – כלומר, המלאכים – לומדים באמצעות הקהילה על חכמת האלוהים המפליאה דרכיה, והעובדה שהם מסוגלים ללמוד מראה שיש להם אינטלקט. איגרת פטרוס הראשונה א 12 קובעת שיש "דְּבָרִים אֲשֶׁר מְלֶאכִים נִכְסְפִים לְהַשְׁקִיף אֶל תּוֹכָם" וגם כיסופים אלה הם תוצאה של אינטלקט.

ב. רגשות

לפי איוב לח 7 ולוקס טו 10 המלאכים חשים שמחה, כלומר הם בעלי רגשות.

ג. רצון

המלאכים מהללים את האלוהים ומשתחוים לו (לוקס ב 13; אל העברים א 6). אלו הן פעולות שנעשות מבחירה. לפי יהודה 6 בחרו חלק מהמלאכים לעזוב את מעונם הראוי, וגם זו פעולה שנעשתה מבחירה, מרצונם. אם כן אין ספק שלמלאכים יש אינטלקט, רגשות ורצון. לפיכך הם ישויות בעלות אישיות ואינם רק התגלויות של כוחות או אנרגיה שהואצלו מאלוהים.

VII. טבעם של המלאכים

נדון בטבעם של המלאכים לפי ארבע קטגוריות.

א. בריאת המלאכים

המלאכים הם ישויות שנבראו (קולוסים א 16), לפיכך יש להם מגבלות שחלות על כל מי שנברא. לברואים אף פעם אין את כל הכוחות, התכונות והיכולות שיש לבורא. לפיכך המלאכים אמנם נעלים בהרבה מבני האדם אך הם נחותים בהרבה מאלוהים.

לדוגמה, המלאכים אינם מסוגלים להימצא בכל מקום בכל עת אלא הם מוגבלים למקום אחד במרחב (דניאל ט 21-23; י 10-14). המלאכים אינם כל-יכולים. הם אמנם רבי עצמה וכוח אבל כוחם מוגבל (דניאל י 14-10; איגרת פטרוס השנייה ב 11). אי לכך נזקק מיכאל שר המלאכים לעזרה מאלוהים (יהודה 9). כמו כן, המלאכים אינם יודעי-כול אלא ידיעתם מוגבלת. הם אינם יודעים מתי יחזור המשיח (מתי כד 36). באפסים ג 10 ובאיגרת פטרוס הראשונה א 11-12, יש גבול לידע שלהם ולכן הם ממשיכים ללמוד. מי שהוא יודע-כול אינו צריך ללמוד דבר מפני שהוא יודע הכול.

ב. גופם של המלאכים

לפי אל העברים א 14, המלאכים הם "רוחות שרת". הם ישויות רוחניות, כלומר – הם אינם חומריים. עם זאת הם בעלי גשמיות; הם אינם רוחות רפאים. אבל הגשמיות הזו אינה מורכבת מבשר ועצמות (לוקס כד 39). הגוף המלאכי מורכב מגוף רוחני, אבל מלאכים יכולים להופיע בצורה בעלת גוף (בראשית יח-יט; מתי א 20; לוקס א 11; יוחנן כ 12; אל העברים יג 2). מאחר שהם ישויות רוחניות ולא חומריות, בדרך כלל הם אינם נראים לעין. אבל מאחר שיש להם סוג כלשהו של גשמיות, ביכולתם להופיע בצורת גוף. כאשר הם מופיעים בצורה בעלת גוף, הם תמיד מופיעים כגבר צעיר.

התפיסה האנושית המוגבלת לגבי המרחב אינה מסוגלת לתפוס את אופי קיומו של גוף המלאכים. לפי לוקס ח 30, ליגיון של ישויות מלאכיות בעלות גוף רוחני יכלו להתקיים בחלל מאוד מוגבל – בתוך אדם אחד.

דבר נוסף שיש לציין לגבי הגוף המלאכי הוא שהמלאכים אינם מתרבים "למינם" או "כצלמם וכדמותם" (מרקוס יב 25). המלאכים הם תמיד זכרים. אין מלאכים ממין נקבה, ואין ביכולתם להתחתן ולהתרבות. אך אין זאת אומרת שהמלאכים הם חסרי-מין. ביוונית קיימת צורה דקדוקית נייטרלית אבל היא אינה משמשת עבור המלאכים. כשמדובר במלאכים, משתמשים תמיד בשם עצם ובכינויי גוף לזכר. בבראשית ו מסופר על מלאכים חוטאים שלקחו להם נשים מבנות האדם. הם היו מסוגלים להתרבות וליצור גזע גרוטסקי, מעוות. אבל מה שהם הולידו לא היו מלאכים כדמותם, "למינם", מפני שהגוף המלאכי אינו בר שכלול. אי אפשר ליצור אותו מחדש.

ג. רבבות המלאכים

המלאכים הם "קהל של רבבות" והם אינם גזע בעל יכולת להתרבות "למינהו" (עברים יב 22-23, תרגום דליטש: "כִּי אִם-בְּאֵתָם... אֶל-יְרוּשָׁלַיִם שְׁבִשְׁמָיִם: וְאֵל מְקַהֵלֵת רַבְבוֹת הַמַּלְאָכִים וְעַדֵת הַבְּכוֹרִים...").

המלאכים שונים ונבדלים מבני אדם (תהילים ח 5-6); הם ישויות נעלות יותר מבני האדם (עברים ב 7; איגרת פטרוס השנייה ב 11); המלאכים הטובים, הבחירים, אינם מתחתנים (לוקס כ 34-36).

ד. תכונותיהם של המלאכים

1. קדושתם

המלאכים הם קדושים (לוקס ט 26). קדושה במקרה שלהם משמעה שהם אינם מסוגלים יותר לחטוא שכן קדושתם "נחתמה"; היא זכתה לאישור ולתוקף נצחי. המלאכים אינם יכולים להיכשל בחטא כפי שהיה ביכולתם לעשות בעבר.

2. כוחם

המלאכים הם בעלי עצמה וכוח. בתחום זה הם נעלים מכל אדם שחי אי-פעם עלי אדמות. המלאכים נקראים במזמור קג 20 "גִּבְרֵי כֹחַ". לפי מתי כח 2 נדרש מלאך אחד בלבד כדי לגלול את האבן הגדולה מפי מערת הקבר של ישוע; באופן רגיל רק כמה גברים היו מסוגלים להזיז אבן כבדה שכזו. מלאך אחד "פָּתַח בְּלִילָה אֶת דְּלָתוֹת

בֵּית הַכֶּלֶא, והמלאך שנגלה לעיני כיפא בבית הכלא גרם לכך שהשרשראות נפלו מעל ידיו (מעשי השליחים ה-19; יב 7). היה די במלאך אחד כדי להכות את הורדוס אגריפס במחלה שבגללה נפח את נפשו (שם, יב 23). המלאכים נקראים "רשיות וממשלות" באפסים א 21, ג 10; קולוסים א 16. באיגרת השנייה לתסלוניקים א 7 מדובר על "מֶלְאֲכֵי עֲזוֹ" ואיגרת פטרוס השנייה ב 11 מתייחסת לעצמתם ולכוחם של המלאכים. אם כן, התכונה המרכזית השנייה המאפיינת מלאכים היא שהם רבי כוח.

3. הם אלמוטיים

בשונה מבני האדם, המלאכים אינם מסוגלים למות. מאז בריאתם הם אלמוטיים (לוקס כ 35-36).

4. אסור להשתחוות להם

המלאכים אינם שווים לאלוהים. חשוב להכיר בעובדה זו שכן הפולחן למלאכים אסור. אין לעבוד אותם כאלוהיות שכן הם אינם אלוהיים (קולוסים ב 18; התגלות יט 10; כב 8-9).

VIII. הסדר שבו מאורגנים המלאכים

המלאכים מאורגנים היטב. המונחים שמתארים אותם מצביעים שקיימים סדר וארגון ודרגות שונות בשורותיהם.

א. מונחים שמעידים על מידת הסדר והארגון של המלאכים

המלאכים נקראים "כְּפָאוֹת" – אלה הם המלאכים שיושבים בנוכחותו של אלוהים; "רְשִׁיאוֹת וּמְשָׁלוֹת" – קטגוריה זו כוללת מלאכים שמושלים בתחום ספציפי והם בעלי שררה ומעמד גבוהים יותר ממלאכים פשוטים; המלאכים שנקראים "מְשָׁלוֹת" נתפסים כמושלים על עמים; "גְּבוּרוֹת" – תואר שמצביע על סמכות עליונה (קולוסים א 16; אפסים א 21; ג 10; איגרת פטרוס הראשונה ג 22).

הסדר הצבאי שבו הם מאורגנים משתקף במונחים "צְבָאוֹת", "צְבָא הַשָּׁמַיִם" (שמואל א א 11: "יְהוָה צְבָאוֹת"; מלכים א כב 19) ו"לְגִיּוֹנוֹת מְלָאכִים" שהם חלק מהצבא הכללי, אוגדות שמורכבות משלושת אלפים עד ששת אלפים מלאכים (מתי כו 53).

התואר "הַשָּׂר הַגָּדוֹל" או "השר הראשון" ניתן למלאך שעומד בראש עם מסוים ומושל בו (דניאל י 13; יב 1).

ב. סדר המעמדות של הישיות השמימיות

קיימים שלושה מעמדות של הישיות השמימיות: מלאכים, שרפים וכרובים.

1. מלאכים

זהו המעמד הנמוך ביותר של הישיות השמימיות. חלק גדול ממה שנאמר לעיל עוסק במעמד זה. לפעמים המונח "מלאכים" כולל את כל המעמדות של הישיות השמימיות, שכן הן כולן ישויות מלאכיות, אבל בדרך כלל המונח "מלאך" מתייחס לנמוך מבין שלושת המעמדות. מבחינת הופעתן, ישויות אלה נראות כגברים צעירים ללא כנפיים.

א) מיכאל המלאך הראשי

כתבי הקודש נוקבים בשם של שני מלאכים: מיכאל וגבריאל. משמעות השם "מיכאל" היא "מי כאל". מיכאל נקרא "הַשָּׂר הַגָּדוֹל" או "אַחַד הַשָּׂרִים הָרְאשִׁיִּים", מכאן שמיכאל הוא בעל הסמכות על פני כל שאר המלאכים. הוא אינו עליון בסמכותו על השרפים והכרובים אלא הוא ראש המעמד הנמוך ביותר של המלאכים.

בדניאל י 13 הוא נקרא "אַחַד הַשָּׂרִים הָרְאשִׁיִּים". יש שרים רבים אבל הוא השר הראשון, בעל הסמכות על פני כל האחרים. בדניאל יב 1 הוא נקרא "הַשָּׂר הַגָּדוֹל". יש רק שר גדול אחד והוא המלאך הראשי, רב המלאכים (ה-archangel). משמעותם של השמות האלה בעצם זהה. התואר שלו ביוונית מדגיש שמיכאל הוא אדונם של כל המלאכים הרגילים (התגלות יב 7).

דרגתו של מיכאל מצביעה על כך שהוא נושא בתחומי אחריות ספציפיים. הוא המלאך הראשי וכל יתר המלאכים כפופים לסמכותו. כפי שהשדים כפופים לסמכותו של השטן, כך המלאכים הטובים מהקטגוריה הזו כפופים לסמכותו של מיכאל בשל מעמדו הראשי. בתור שכזה, האחריות שלו היא למשול במלאכים האחרים; אחריותם של המלאכים הטובים היא לקבל את סמכותו של מיכאל.

מיכאל נקרא גם "שר המלאכים", השר הראשון, הראשי. זהו תואר שניתן למלאכי אומות העולם, שיש להם סמכות על עמים מסוימים. בתור שכזה, מיכאל הוא שר ישראל. הוא אחראי על עם ישראל, ולכן היה זה מיכאל שהגן על גופת משה ביהודה 9. בדניאל י 13-21 מיכאל וידא שדניאל יקבל את ההתגלות הנחוצה בנוגע לעתידו של עם ישראל. לפי דניאל יב 1, מיכאל יגן על עם ישראל בימי הצרה הגדולה ועם ישראל ישרוד בזכות פועלו של מיכאל. דברים עתידיים נוספים שמיכאל שר המלאכים יעשה כוללים את ההכרזה על לקיחת המאמינים לשמים (הראשונה לתסלוניםקים ד 16-17); ובאמצע תקופת הצרה הגדולה ישליך מיכאל את השטן ממקום משכנו הנוכחי השלישי בשמי האטמוספירה אל משכנו הרביעי על הארץ (התגלות יב 7-12).

ב) גבריא

המלאך השני שנזכר בשמו בכתבי הקודש הוא גבריא. משמעות השם היא "הגיבור של האל" (או "אל גיבור"). תפקידו הראשי של המלאך גבריא הוא להיות שליח שמביא עמו התגלות מאלוהים לאדם. בדניאל ח 15-27 הוא גילה לדניאל את שעתיד לקרות לעם ישראל באחרית הימים. הוא גילה לו אודות שבעים השבועים ומועד ביאתו הראשונה של המשיח (שם, ט 20-27). גבריא גילה לזכריה על לידתו הצפויה של יוחנן המטביל וגילה למרים על לידתו הצפויה של ישוע (לוקס א 11-20, 26-38).

כמו מיכאל, גם לגבריא יהיה תפקיד שהוא ימלא בעתיד. בלוקס א 19 נאמר שגבריא הוא אחד המלאכים הניצבים לפני אלוהים. בהתגלות ח 2 נזכרים שבעה מלאכים שעומדים לפני אלוהים, מכאן שגבריא הוא אחד מהם ואחד מאלה שישפכו על הארץ את משפט השופרות כמסופר בפרקים ח-ט בספר ההתגלות.

ג) מלאכים אחרים

כתבי הקודש מזכירים מלאכים נוספים מבלי לנקוב בשמם אך מצוין מה הם עושים. לדוגמה, מבין שבעת המלאכים שעומדים לפני אלוהים ידוע רק שמו של אחד מהם – גבריא (התגלות ח 2). בפרקים טו-טז נזכרים שבעה מלאכים אחרים שנושאים את שבע קערות המכות האחרונות. מלאכים נוספים שהכתובים מתייחסים אליהם כוללים את ארבעת מלאכי רוחות השמים (התגלות ז 1-4), מלאכי האש (יד 18) ומלאך המים (טז 5).

2. שרפים

השרפים נזכרים רק מעט פעמים בכתבי הקודש, בספרי ישעיהו וההתגלות. "שֶׁרָפִים", או ביחיד "שֶׁרָף" – משמעות המילה היא "בוער" והיא גם משמשת במשמעות של נחש ארסי (במדבר כא 8; ישעיהו יד 29; ל 6).

א) בספר ישעיהו

מישעיהו ו 2-3, 6-7 אפשר ללמוד ארבעה דברים על השרפים. ראשית, הם סובבים את כיסאו הרם של אלוהים. שנית, יש להם שש כנפיים או שלושה זוגות כנפיים, בעוד שלמלאכים אין כנפיים. זוג כנפיים אחד נועד לכסות את רגליהם, הזוג השני – לכסות את פניהם, והזוג השלישי כדי לעופף. שלישיית, הם מהללים את אלוהים כל הזמן. הם קוראים זה אל זה ואומרים שוב ושוב: "קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת; מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ". הדבר הרביעי שאפשר ללמוד על השרפים מספר ישעיהו הוא ששרף טיהר את חטאו של ישעיהו. כאשר אחד מן השרפים לקח גחלת לזהוט מעל מזבח הקרבנות שבשמים והניח אותו על שפתיו של ירמיהו, חטאיו טוהרו.

זה כל מה שניתן ללמוד על שרפים מהתנ"ך.

ב) בספר ההתגלות

שרפים נזכרים בברית החדשה בשמונה קטעים שונים בספר ההתגלות.

הקטע הראשון הוא התגלות ד 6-11. אפשר ללמוד מקטע זה שבעה דברים על השרפים (שנקראים כאן "חיות"). ראשית, היצורים החיים האלה המזוהים עם השרפים נמצאים באמצע הכיסא וסביב לכיסא.

שנית, הם מלאים עיניים מלפנים ומאחור, סמל לכך שביכולתם לראות הרבה מעבר לעולם האנושי כדי להיות מסוגלים לבצע את ההשגחה האלוהית.

שלישית, לפי פסוק 8, יש להם שש כנפיים.

רביעית, לפי פסוק 7 השרפים אינם נראים בדיוק אותו הדבר; בעוד שלכולם יש שש כנפיים, פניהם שונות: דומות לאריה, דומות לעגל, דומות לאדם ודומות לנשר.

חמישית, בפסוק 8 נאמר "מִסְבִּיב וּמִבְּפָנִים הֵן מְלֵאוֹת עֵינַיִם". קודם לכן נאמר שהם מלאים עיניים מלפנים ומאחור, ופה נאמר שהם מלאים עיניים מכל הכיוונים, כולל הצדדים וכן מבפנים.

שישית, היצורים החיים האלה מהללים כל הזמן את אלוהים ואומרים את אותן המילים שמצוטטות בישיעהו, בשינוי קל. לפי פסוקים 8 ו-9 "הַחַיּוֹת" מהללות את אלוהים ואינן חדלות לומר: "קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ, יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֲשֶׁר הָיָה וְהָיָה וְיָבֹא". וּבְכָל עֵת שֶׁתִּתְּנֶה הַחַיּוֹת כְּבוֹד וְיִקְרַ וְתוֹדָה לַיּוֹשֵׁב עַל הַכֶּסֶּא, הַחַי לְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים...".

ושביעית, בפסוקים 10-11, בכל פעם שהן אומרות "קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ" זהו אות לעשרים וארבעה הזקנים להשתחוות גם הם לפני היושב על הכיסא. בהקשר הזה, היושב על הכיסא הוא אלוהים האב.

הקטע השני הוא התגלות ה' 6. ניתן ללמוד ממנו שהיצורים השמימיים האלה (החיות) גם סובבים את השה, בן האלוהים. השרפים מקיפים את אלוהים האב אבל הם גם מקיפים את בן האלוהים.

הקטע השלישי הוא התגלות ה' 8-10, 14. השרפים (חיות) ישתחוו לפני השה בעתיד כאשר השה ייקח את הספר החתום בשבעה חותמות. עם פתיחת הספר והתרת חותמיו מתחילה הצרה הגדולה. "הַחַיּוֹת" יפלו לפני השה בהשתחויה כשהוא ייקח את הספר הזה עם שבעת החותמות.

הקטע הרביעי הוא התגלות ו' 1, 3, 5, 7. ארבעה שרפים (חיות) מכריזים כל אחד בתורו על בוא ארבע המכות שיתרחשו עם פתיחת ארבעת החותמות הראשונים.

הקטע החמישי הוא התגלות ז' 11-12. בפסוקים אלה, שרפים (חיות) יהללו את אלוהים על האנשים שישוועו במהלך הצרה הגדולה. בפרק זה מדובר על 144,000 יהודים והמון רב מבין הגויים שישוועו. שרפים יהיו בין מי שישתחוו לאלוהים ויהללו אותו על כך.

הקטע השישי הוא התגלות יד' 3. השרפים (החיות) יהיו עדים לשיר החדש של 144,000 אלף היהודים הפדויים במלכות המשיח.

הקטע השביעי הוא התגלות טו' 7. אחד השרפים (אחת מארבע החיות) ייתן לשבעת המלאכים את שבע קערות הזהב מלאות זעם האלוהים. משפטי הקערות בפרקים טו-טז חמורים בהרבה מהמשפטים של ימי הצרה הגדולה, ויהיה זה שרף שיגיש את שבע קערות המשפט האלה לשבעת המלאכים כדי שישפכו אותן על הארץ.

הקטע השמיני הוא התגלות יט' 4-5 שבו השרפים (החיות) יוזמים השתחויה והלל לפני אלוהים.

ג) מסקנות

אפשר להסיק על סמך פסוקים אלה מספר ישעיהו וספר ההתגלות שמונה דברים מרכזיים על השרפים – שהם המלאכים מהמעמד השני.

ראשית, הם משתחוים לפני אלוהים ללא הרף. הם סוגדים לאלוהים האב ולבן האלוהים.

שנית, מאפיינת אותם ענווה. הדבר ניכר מהעובדה ששתיים מכנפיהם משמשות לכסות את רגליהם ושתי כנפיים נוספות משמשות לכסות את פניהם, שכן הם עומדים ממש לפני אלוהים ומקיפים את כס מלכותו של אלוהים האב.

שלישית, מוטל עליהם לטהר את עבדי אלוהים כדי שגם הם יוכלו להשתחוות לפני אלוהים ולשרת אותו. זה מתואר בישיעהו ו' 6-7, שם שרף מטהר את שפתיו של הנביא ישעיהו.

רביעית, הם יוזמים השתחויה לאלוהים בשמים. כאשר הם אומרים: "קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ, קְדוֹשׁ", כל יתר דרי השמים, וביניהם עשרים וארבעה הזקנים, מתחילים להשתחוות גם הם.

חמישית, הם מתמקדים בעיקר בהדגשת קדושתו של אלוהים ובהשתחויה לפניו.

שישית, הם מהללים את אלוהים ומכריזים את קדושתו. בכל פעם הם חוזרים שלוש פעמים על המילה "קְדוֹשׁ". ייתכן מאוד שהסיבה לכך היא הריבוי הפנימי הקיים באלוהים האחד: אלוהים האב, בן האלוהים ורוח הקודש, שהם כולם קדושים.

שביעית, הם מכריזים שבני האדם זקוקים לטיהור. טיהור זה נעשה באמצעות המזבח שעליו נשפך דם. טיהור הכפרה נעשה תמיד באמצעות דם, וכיום הוא נעשה באמצעות דמו של המשיח.

שמינית, השרפים ימלאו תפקיד ברוב המכות שיתחוללו בעת הצרה הגדולה. אלוהים ישתמש בשרפים (בחיות) כדי לשפוך את זעמו על הארץ.

3. כרובים

המעמד השלישי והגבוה ביותר בסדר המעמדות של הישויות השמימיות הם הכרובים. מאזכוריהם בכתבי הקודש עולה שתפקידם הוא לשמור או לכסות, לסוכך. המילה מופיעה בתנ"ך 91 פעמים: 27 פעמים ביחיד, 64 פעמים ברבים; ופעם אחת בברית החדשה (אל העברים ט 5).

א) הפסוקים

בבראשית ג 24 כתוב שהכרובים שמרו על הכניסה לגן עדן כדי שאדם וחווה לא יוכלו לחזור אליו. הכרובים סכנו על הכפורת (שמות כה 18-22; לז 7-9). דמויות של כרובים נרקמו על יריעות המשכן (שם, כו 1). אלוהים מתואר כ"יֵשֵׁב הַכְּרֻבִים" (שמואל א ד 4; שמואל ב ו 2; מלכים ב יט 15; דברי הימים א יג 6). לפי שמואל ב כב 11, ישוע המשיח "יֵרָבֵב עַל-כְּרֻב וַיַּעֲפֵף..." בעת שיבתו. במלכים א ו 28-23; ז 29, 36 מסופר על הכנת כרובים לקודש הקודשים (לדביר) במקדש שלמה. לכל אחד מהכרובים האלה היו שתי כנפיים. כרובים סכנו על ארון ברית ה' בבית המקדש (שם, ח 6-7; דברי הימים א כח 18). על הקירות בבית המקדש היו פיתוחי כרובים (דברי הימים ב ג 7). מפסוקים 10-14 אפשר ללמוד שהיו דמויות של כרובים בקודש הקודשים, שלכל אחד מהם היו שתי כנפיים, ושדמויות כרובים גם נרקמו בפרוכת עצמה שהפרידה בין הקודש לקודש הקודשים. הכרובים כיסו את ארון הברית (שם, ה 7-8). בתהילים יח 11 נאמר שהמשיח ירכב על כרוב בביאתו השנייה. במזמורים פ 2; צט 1 וישעיהו לז 16 אלוהים מתואר כ"יֵשֵׁב הַכְּרֻבִים", מי שנמצא מעל הכרובים.

ספר יחזקאל מספק את מרב הפרטים בקשר לכרובים ומסביר איך אלוהים יושב מעליהם. יחזקאל א 5-28 מספק תיאור מפורט של הכרובים (דמות ארבע חיות): א) מראהן כדמות אדם; ב) לכל אחת מהחיות ארבעה פנים: פני אדם, פני אריה, פני שור ופני נשר. מבחינה זו הכרובים דומים לשרפים. ג) לכל אחת ארבע כנפיים, שתיים בכל צד של הגוף. ד) רגליהן ישרות. ה) כף רגליהן ככף רגל עגל. ו) הן נוצצות כעין נחושת קלל. ז) ידיהן ידי אדם מתחת לכנפיהם בכל ארבעת הצדדים. ח) הכרובים נגלים כאן בארבעה מראות: כנחושת קלל, כגחלי אש, כמראה הלפידים, כנוגה אש. ט) הם נעים במהירות הבזק. י) קול כנפיהם כקול מים רבים, כקול שדי, כקול מחנה צבא עצום. יא) הם קשורים לשכינת כבוד ה' (פסוקים 26-28).

ביחזקאל י 1-22 הכרובים היו מעורבים ביציאת שכינת כבוד ה' מבית המקדש. בפסוק 20 נאמר שהנביא מבין שהחיה שהוא ראה בחזונו "כְּרֻבִים הֵמָּה".

ביחזקאל כח 14-16 נאמר שהשטן נברא ככרוב. למעשה הוא היה "כְּרֻב מִמַּשַׁח הַסּוּכָה". כשם שמיכאל הוא ראש המלאכים, בעל הסמכות על כל המלאכים האחרים, השטן היה ראש הכרובים, שבידיו הסמכות על כל הכרובים האחרים. מאחר שהכרובים הם המעמד הגבוה ביותר של המלאכים, ובהיות השטן ראש הכרובים, זה הפך אותו למי שנמצא בקטגוריה גבוהה משל מיכאל.

המקום האחרון שבו נזכרים כרובים בתנ"ך הוא יחזקאל מא 18-20, 25. דמויות הכרובים ייחקקו בעתיד על על קירות בית המקדש בזמן מלכות אלף השנים. לכרובים האלה יהיו שתי פנים: פני אדם ופני כפיר והם יהיו חקוקים גם על דלתות ההיכל בבית המקדש של מלכות אלף השנים.

המקום היחיד בברית החדשה שבו נזכרים כרובים הוא באיגרת אל העברים ט 5 שמשקף את התיאור התנ"כי של הכרובים שסוככים על הכפורת במשכן.

ב) מסקנות

אפשר להסיק מהפסוקים שלעיל שבעה דברים מרכזיים על הכרובים.

ראשית, יש שלושה סוגים של כרובים: א) אלה שיש להם פנים ושתי כנפיים. ב) אלה שיש להם שתי פנים ושתי כנפיים. ג) אלה שיש להם ארבע פנים וארבע כנפיים. בקשר לשטן לא נאמר בדיוק איזה סוג של כרוב הוא, אבל ידוע לנו שהוא שייך לאחת משלוש הקטגוריות האלה.

שנית, לישויות השמימיות האלה יש קשר קרוב לכס מלכותו של אלוהים: הן אלה שנושאות את הכיסא לפי יחזקאל פרק א. בעוד שהשרפים מקיפים את הכיסא, הכרובים ממש נושאים אותו וגם מכסים אותו מלמעלה. אלוהים הוא "יושב הכרובים" מאחר שהכרובים נושאים את כיסאו. הכרובים, אם כן, קרובים מאוד לכיסא האלוהים ולכן מעמדם גבוה יותר משל השרפים.

שלישית, הם קשורים קשר הדוק ביותר לשכינת כבוד ה'. במידה רבה, הם משקפים את כבודו. הם היו מעורבים בעזיבת שכינת כבוד ה' ויציאתה מבית המקדש ומעם ישראל בשנת 586 לפנה"ס לפני החרבת בית המקדש בידי הבבלים.

רביעית, הכרובים שקשורים לשכינת כבוד האלוהים קשורים, לפיכך, קשר הדוק לנוכחותו של אלוהים. שכינת כבודו היא ההתגלות הנראית לעין של נוכחות האלוהים.
חמישית, הצדק והכוח של אלוהים חשובים להם. בעוד שהשרפים מתמקדים בהשתחויה ובקדושה של אלוהים, הכרובים מתמקדים בצדק, בכוח ובגבורה של אלוהים.
שישית, הם מגנים על אופיו הקדוש של אלוהים ועל נוכחותו ולכן הם זקוקים לגבורה שלהם.
שביעית, הם בעלי יכולת לבצע במהירות רבה את רצון אלוהים בקרב העמים.

IX. מעשיהם של המלאכים

נדון בנושא זה לפי שבע קטגוריות.

א. בקשר לאלוהים

בקטגוריה הזו קיימים ארבעה תחומי שירות ספציפיים. ראשית, המלאכים עוסקים בהשתחויה לאלוהים. הם מהללים את אלוהים ומשתחוים לפניו (תהילים כט 1-2; קג 20; קמח 2; ישעיהו ו 3; התגלות ד 8-11; ה 13-8). שנית, הם מבצעים את רצון האלוהים; רצונו מוצא לפועל לעתים קרובות באמצעות מלאכים (תהילים קג 20; אל העברים א 7). שלישית, המלאכים שמחים במעשיו של אלוהים. כשאלוהים ברא את השמים ואת הארץ המלאכים ריננו והריעו משמחה (איוב לח 7) ובכל פעם שאלוהים מושיע אדם יש שמחה גדולה בין המלאכים (לוקס טו 10). רביעית, הם מוציאים לפועל את משפט האלוהים. מלאכים שימשו את אלוהים בהחרבת סדום ועמורה (בראשית יט 1-22); היה להם חלק בהבאת המכה העשירית על מצרים (שמות יב 23); והם שימשו בהבאת המגפה על ישראל (דברי הימים א כא 15).

ב. מביאים לבני האדם התגלות מאלוהים

תורת משה לא ניתנה למשה ישירות אלא בתיווכם של מלאכים. יש לכך רמז בדברים לג 2 וזה נאמר במפורש במעשי השליחים ז 53; גלטים ג 19; אל העברים ב 2. כמו כן, דניאל קיבל פעמים רבות התגלויות ישירות מאלוהים, אך חלק ממה שנגלה לו (כמו דניאל ח 1 – יב 13) ניתן לו באמצעות מלאכים. אותו הדבר נכון לגבי זכריה. מתוך 14 הפרקים בספר זכריה, ששת הראשונים (זכריה א 7 – ו 15) ניתנו באמצעות מלאכים. ספר ההתגלות, שנכתב בידי יוחנן השליח, נגלה לו בתיווכו של מלאך (התגלות א 1; י 1-11; יז 1; יט 9-10; כא 9; כב 16).

ג. בחיי המשיח

אלוהים השתמש במלאכים בחמש תקופות בחיי המשיח.

1. בלידת המשיח

מלאך ניבא את לידת המשיח למרים וליוסף (לוקס א 26-38; מתי א 20-21). מלאכים שימשו כדי להודיע על לידת המשיח לרועים היהודים שרעו את עדריהם מחוץ לבית לחם (לוקס ב 8-15). מלאך הזהיר את יוסף ואמר לו לברוח מבית לחם (מתי ב 13), ומלאך אמר ליוסף לעזוב את מצרים ולחזור לישראל (שם, 19-20).

2. במהלך תקופת פעילותו של המשיח עלי אדמות

תהילים צא 1-12 חזה שמלאכים ישמשו בכל תקופת פעילותו של המשיח, כשחי ופעל עלי אדמות. שאול אישר זאת באמירה כללית בראשונה לטימותיאוס ג 16, כשאמר שישוע "נִרְאָה לְמַלְאָכִים" לכל אורך תקופת פעילותו. לאחר שהשטן ניסה את ישוע, מלאכים ניגשו ושירתו אותו (מתי ד 11; מרקוס א 13). גם במהלך חייו עלי אדמות נאמר שמלאכי אלוהים עלו וירדו על בן האדם (יוחנן א 51). הם עזרו לישוע גם כשהתייסר בגת שמנים (לוקס כב 43). ולפי מתי כו 53, יותר מתריסר ליגיונות מלאכים עמדו הכן להגן עליו במשפט שלו אילו היה זקוק להם לכל מטרה שהיא, אך הוא כמובן לא ביקש את עזרתם.

3. בתקומת המשיח מן המתים

מלאך גלל את האבן מפי מערת הקבר (מתי כח 2). מלאכים הודיעו לנשים שבאו אל הקבר שישוע קם לתחייה (מתי כח 7-1; מרקוס טז 7-5; לוקס כד 4-7; יוחנן כ 12-13).

4. בעליית המשיח למרום

לאחר עלייתו השמימה הודיעו מלאכים שאותו ישוע, שעזב אותם אז, יחזור באותו אופן (מעשי השליחים א 11-10). כפי שהוא עזב אותם בענני השמים, כך יום אחד הוא יחזור בענני השמים.

5. בשיבת המשיח

כאשר המשיח יחזור שנית אל העולם יבואו אתו מלאכים עם ענני השמים (מתי טז 27; כד 30-31; כה 31; השנייה לתסלוניקים א 7). אם כן, מלאכים יהיו מעורבים בחיי המשיח גם בעתיד.

ד. הפעילות של המלאכים בקרב עמי העולם

בהקשר זה יש לציין שני דברים. ראשית, הישויות המלאכיות ממלאות תפקיד של "קוסמו-קראטים", כלומר "שליטי עולם" או "שליטי עמים". לדוגמה, בדניאל י 13, ישות מלאכית מובילה הייתה "שַׁר מְלָכוֹת פָּרְס". למיכאל ראש המלאכים יש סמכות על כל המלאכים האחרים והוא גם השר הראשי הממונה על ישראל (י 21; יב 1).

שנית, למלאכים יש גם קשר הדוק למושליהם של עמים מסוימים. לדוגמה, בישיעהו יד 3-20 מדובר על בבל. פסוקים 3-11 מדברים על מלך בבל האנושי; פסוקים 12-14 מדברים על השטן; פסוקים 15-20 מדברים שוב על מלך בבל. כך גם ביחזקאל כח 1-19, שם מדובר על צור: פסוקים 1-10 מדברים על "נְגִיד צֹר" האנושי; פסוקים 11-19 מופנים לשטן בתור מלך צור. מאחר שישויות מלאכיות שסרחו וכאלה שנותרו נאמנות לאלוהים משמשות כ"קוסמו-קראטים" או שרים של העולם, הן מבצעות את רצון אלוהים בקרב העמים. יש לזקוף דברים רבים שקורים בעמי העולם לישויות מלאכיות אלה. תכופות, הסיבה שבגללה עמים יוצאים למלחמות זה כנגד זה היא מפני שהם הונעו לעשות זאת על ידי הישויות המלאכיות האלה.

ה. פעילות המלאכים בקרב האנשים הלא-מאמינים

בהקשר זה יש לציין שלושה היבטים למעשיהם בקרב האנשים הלא-מאמינים.

1. מלאכים מודיעים על המשפט הקרב ובא

מלאכים הודיעו בעבר על החורבן הקרב ובא של סדום ועמורה (בראשית יט 12-13). בעתיד הם יעשו זאת שוב כשיבשרו על משפטי הקערה הנוראים (התגלות יד 6-7).

2. מלאכים מוציאים לפועל עונש

מלאכים שימשו בעבר כדי להביא עונשים; לדוגמה, מלאך משחית הוציא לפועל את המכה העשירית – מכת בכורות – במצרים (שמות יב 23). דוגמאות נוספות ניתן למצוא בשמואל ב כד 16 וביחזקאל ט 8-1. דוגמה לכך בברית החדשה היא המלאך שהיכה את הורדוס אגריפס במחלה אנושה (מעשי השליחים יב 23).

מלאכים ימלאו תפקיד זה גם בעתיד. הם יכו את העולם בעונשים בעת הצרה הגדולה (התגלות ח 1-2, 6; טז 1).

3. מלאכים ישמשו כקוצרים

בסוף הצרה הגדולה מלאכים ישמשו בתור "הַקּוֹצְרִים". הם יפרידו את המאמינים מהלא-מאמינים (מתי יג 42-39, 49-50).

ו. מעשי המלאכים בקשר למאמינים

ניתן ללמוד הרבה על נושא זה מכתבי הקודש. על סמך הקטעים הרבים בכתבי הקודש שעוסקים בתפקידים שהמלאכים ממלאים בקשר למאמינים ראוי להזכיר עשרה דברים.

1. ישועת המאמינים

המלאכים הטובים האלה שמחים בכל פעם שאדם נושע. המלאכים שסרחו אינם שמחים בכך אך המלאכים הקדושים שמחים בישועת בני האדם (לוקס טו 10).

2. שמירה על המאמינים

מוטלת על המלאכים משימת שמירה כללית. "חֲנָה מְלֹאךְ יְהוָה סְבִיב לִירְאָיו; וַיִּחְלְצֵם"; "כִּי מְלֹאכָיו יִצְנֶה לָהֶם, לְשֹׁמְרֵךְ בְּכָל דְרָכֶיךָ" (תהילים לד 8; צא 11). פסוקים אלה מלמדים שדבר לא יוכל לקרות למאמין אם אין זה רצון האלוהים, וזאת בזכות העובדה שהמלאכים שומרים עליו. פסוקים אלה אינם מלמדים ששום דבר רע לא יאונה למאמינים, אלא שלא יקרה להם דבר שאיננו במסגרת רצונו של אלוהים. כשקורים דברים רעים למאמין אין זה מעיד על כך שהמלאכים נכשלו בעבודתם, אלא זה קורה מפני שכך היה רצונו של האלוהים.

מתי יח 10 מלמד שלכל הילדים יש מלאכים ששומרים עליהם. באל העברים א 14 נאמר שגם לכל מאמין יש מלאך ששומר עליו. למעשה, ברגע שאדם נושע, "מופקד" עליו מלאך ששומר עליו.

3. ביטחון המאמינים

מלאכים משמשים תכופות כדי להציל מאמינים ממצבים מסוימים. לדוגמה, מלאכים נשלחו כדי להציל את לוט מסדום (בראשית יט 1-22); מלאכים עזרו ליעקב (שם, לב 1-2); מלאך האכיל את אליהו הנביא ומלאכים הגנו על אלישע (מלכים א יט 5-7; מלכים ב ו 17). מלאך הגן על שלושת רעיו של דניאל בכבשן, ומלאך סכר את פי האריות והגן על דניאל מפני כל פגע (דניאל ג 24-28; ו 23). מלאך הציל את השליחים ואת שמעון פטרוס (מעשי השליחים ה 17-20; יב 6-11).

4. הדרכת המאמינים

תפקיד נוסף של המלאכים הוא להדריך את המאמינים אל האמת ואלי פעולה. לדוגמה, מלאך הורה ליוסף להאמין למה שמרים סיפרה לו – שהיא אכן בתולה למרות ההיריון (מתי א 20-21). מלאך הביא את פיליפוס למצב שבו היה ביכולתו להסביר את הבשורה לסריוס האתיופי (מעשי השליחים ח 26). מלאך הורה לקורנליוס לשלוח שליחים אל שמעון פטרוס כדי שיבוא ויספר לו את הבשורה (שם, י 3-8; יא 13-14). מלאך הדריך גם את שאול (שם, כז 23-24).

5. תפילות המאמינים

המענה לתפילות מגיע לפעמים באמצעות מלאכים. במקרה של דניאל, לדוגמה, זה קרה פעמיים; בדניאל ט 23-20 וגם י 12-13, מלאך שימש כדי לתת מענה לתפילת הנביא שביקש עוד התגלות. בברית החדשה, קבוצות של קדושים התפללו לשחרורו של שמעון פטרוס מהכלא. כמענה לתפילותיהם, מלאך נשלח כדי להציל את השליחים (מעשי השליחים יב 1-19).

6. עידוד

תפקיד נוסף של המלאכים הוא לעודד את המאמינים (מעשי השליחים ה 18-20; כז 23-25).

7. מות המאמינים

תפקיד נוסף הוא שכאשר מאמין מת, הם נושאים את הנפש אל משכנה בשמים (לוקס טז 22).

8. המלאכים צופים במתרחש

המלאכים מסתכלים על המאמינים כדי לראות איך הם מתנהגים ומגיבים. לדוגמה, בלוקס יב 8-9, מודים לפני מלאכי אלוהים באמונתו של האדם המאמין. לפי לוקס טו 10, המלאכים צופים במתרחש ולפיכך שמחים בישועתו של כל מאמין נוסף. המלאכים גם חוזים בסבלם של המאמינים (הראשונה לקורנתים ד 9: "אֲשֶׁר לָנוּ הַשְּׁלִיחִים, אֲנִי סְבוּר שְׁאֵלֵהֶם הַצִּיב אוֹתָנוּ אַחְרוֹנִים, כְּנִדּוֹנִים לְמוֹת; כִּי הֵיינוּ לְמַחְזָה לְעוֹלָם, הֵן לְמִלְאָכִים הֵן לְבָנֵי אָדָם"). המלאכים משקיפים לראות אם הנשים מציינות וחובשות כיסוי ראש במהלך אספות הקהילה (שם, יא 10: "מִשּׁוּם כֶּךָ חוֹבָה שֶׁתְּהִי מְרוּת עַל רֹאשׁ הָאִשָּׁה מִפְּנֵי הַמְּלָאכִים"). בזמן שבו מאמינים מתחייבים לעשות דבר מה עבור האדון, המלאכים נמצאים שם (הראשונה לטימותיאוס ה 21: הַנְּנִי מְעִיד בְּךָ לְפָנֵי אֱלֹהִים וְהַמְשִׁיחַ יִשׁוּעַ וְלְפָנֵי הַמְּלָאכִים הַבְּחִירִים, שֶׁתִּתְקַפֵּיד לְקַיֵּם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה..."). הם גם צופים ומסתכלים בפועל הישועה של אלוהים איגרת פטרוס הראשונה א 10-12. נאמר שאלוהים "דְּבָרִים אֲשֶׁר מְלָאכִים נִכְסְפִים לְהַשְׁקִיף אֵל תוֹכָם".

9. שומרים על הקהילות המקומיות

המלאכים משרתים כשומריהם של מאמינים כפרטים וגם כשומריהן של הקהילות. לכל קהילה יש מלאך ששומר עליה. ניתן ללמוד זאת מפרקים ב-ג בספר ההתגלות, שבהם כל מכתב מופנה למלאך של כל אחת מהקהילות.

10. שמירה על הגישה הנכונה של המאמינים כלפי המלאכים

כיצד אמור המאמין להתייחס למלאכים לאור תשעת התפקידים של המלאכים שנמנו לעיל? ראשית, למאמינים מותר להשתאות נוכח היכולות והמעשים של המלאכים, כפי שעשה דניאל (דניאל ח 16-17; י 1-9). שנית, ראוי שהמאמינים יעריכו את מה שהמלאכים עושים בשירות האל (אל העברים א 14). שלישית, אסור למאמינים לסגוד למלאכים (קולוסים ב 18; התגלות יט 10; כב 9). רביעית, המאמינים ישפטו בעתיד את המלאכים (הראשונה לקורינתים ו 3). במהלך משפט הכס הגדול הלבן כמובן שהמאמינים לא ישפטו את המלאכים הטובים, עושי דברו של אלוהים, אלא את המלאכים שסרחו.

ז. תפקיד המלאכים בעתיד

1. בצרה הגדולה

במהלך הצרה הגדולה הדבר הראשון שיעשו המלאכים יהיה לזרוע הרס אחרי ש-144,000 יהודים ייחתמו כאמור בספר ההתגלות ז 1-3. נחוץ לחתום את 144,000 היהודים האלה מפני שזה יגן עליהם מכל פגע. מהרגע שהם יהיו חתומים, המלאכים יישלחו לגרום נזק עלי אדמות כחלק מהמשפט של אלוהים.

שנית, שבעה מלאכים יישלחו לשפוך את שבעת משפטי השופרות (התגלות ח 1 – ט 21; יא 15-19).

שלישית, באמצע הצרה הגדולה, המלאכים הטובים יישלחו להשליך את השטן ואת המלאכים המורדים ממקום משכנם הנוכחי בשמי האטמוספירה והם יוגבלו לתחומי הארץ ליתרת זמן הצרה הגדולה (שם, יב 7-12).

רביעית, המלאכים יכריזו הכרזות שונות באמצע תקופת הצרה הגדולה (שם, יד 6-20).

חמישית, מלאכים יישלחו כדי לשפוך את קערת המשפטים (טו 7 – טז 21).

שישית, בזמן הצרה הגדולה יישלח מלאך כדי לגזור את דינה של העיר בבל לחורבן (יח 1-3, יח 21-24).

התפקיד השביעי שימלאו המלאכים בצרה הגדולה יהיה לקרוא לעמי העולם להר מגידון כך שאלוהים יוכל להעניש את העמים האלה (יט 17-18).

2. כאשר המשיח יחזור

ניתן לציין שני דברים שהמלאכים יעשו בעתיד בהקשר לביאתו השנייה של המשיח.

ראשית, המלאכים הטובים יחזרו יחד עם ישוע (מתי טז 27; כד 31; כה 31; השנייה לתסלוניקים א 7).

שנית, עם שיבת המשיח, מלאכים יפרידו את המאמינים מהבלתי מאמינים (מתי יג 39-42, 49-50).

3. במלכות המשיח

המלאכים יפעלו בעתיד במסגרת מלכות המשיח.

ראשית, הסמכות לכבול את השטן בתהום למשך 1,000 שנים תינתן למלאך פשוט (התגלות כ 1-3). כרוב הממשח רב הכוח יושפל מכך שהוא ייכבל על ידי מלאך אלמוני מהמעמד הנמוך של המלאכים.

שנית, מלאכים יישלחו לקבץ את היהודים בחזרה לארץ ישראל (מתי כד 31). לראשונה בתולדותיו יוכל העם היהודי ליהנות מכל הארץ המובטחת.

4. בנצח

לפי התגלות כא 12, המלאכים ישמשו כשומרי שערי העיר ירושלים במלכות האלוהים הנצחית. לירושלים החדשה, שתהיה מקום המשכן הנצחי לכל המאמינים מכל הזמנים, יהיו 12 שערים, שלושה מכל צד של העיר. כל שער יהיה עשוי ממרגלית ענקית ועל כל אחד מהם יופקד מלאך כשומר.

X. ייעודם של המלאכים

הקדושים מכל הזמנים וגם המלאכים יגיעו לירושלים השמימית (אל העברים יב 22). כל המלאכים הבחירים, הקדושים, אלה שלא נפלו בחטא עם השטן, יחיו לנצח בירושלים החדשה. לפי פסוק זה, המאמינים יבואו "אל הר ציון ואל עיר אלהים חיים, אל ירושלים השמימית ואל רבבות המלאכים...". מכאן שלכל המאמינים ולכל המלאכים שלא מרדו יש ייעוד זהה.